

non est cogens, nec aliquid libero arbitrio aufert, qua omnes homines vult salves fieri, quod tamen in libera eorum voluntate positum est. Est alia quæ est de effectibus rerum, et de qua dicitur: *Omnia quæcunque voluit fecit* (Psal. cxiii, 3). Huic nemo potest resistere: *Voluntati enim ejus quis resistit?* (Rom. ix, 19.) Hæc providentiæ concordat semper, aia vero non semper. Si enim vult per misericordiam de aliquo pravo quod sit justus, et conferat ei gratiam suam, et tamen ille per liberum arbitrium contradicat, nec gratiæ Dei consentiat; huic voluntas providentiæ non concordat: quia, quamvis per dulcedinem conferat, tamen scit non consensurum. Quæ autem de effectibus est, alia est permittens, alia approbans. Permittens est, quod faciat malum quandoquidem vult: approbans est, quod quando vult, faciat bonum. Utraque est ex justitia. Itaque homines resistunt voluntati justitiæ quoad effectus. In Paulo tamen videtur cogens voluntas Dei, sed non est: quia licet sit percussus, tamen voluntas erat libera, ut resisteret si vellet. In cælo fiunt omnes voluntates Dei, et nullus ibi voluntati Dei resistit: sed in terra multi contradicunt Dei voluntati, illi scilicet quæ est ex misericordia; cum enim vellet etiam salvare pravos si vellent, tamen ipsi contradicunt operibus huic voluntati. Orat ergo iste, quod sicut voluntas Dei est in omnibus civibus cæli, ita faciat et alios terrenos tales qui nullo modo voluntati Dei resistent; quod in nullo completur nisi in cælesti vita. Et tamen aliquo modo completur in hac vita in sanctis, etsi non per omnia; quia nullus vivere sine macula potest. *Sicut in cælo et in terra*, diversis modis variari potest, ut dicamus, *sicut in cælo*, id est in Christo, in quo Dominico homine Deitas residet, et suæ voluntati nunquam homo ille contradixit; *et in terra*, id est in Ecclesia fiat. Vel, *sicut in cælo*, id est in angelis; ita *et in terra*, id est in hominibus. Vel, *sicut in cælo*, id est in anima justi; ita *et in terra*, id est in carne; ut nullo modo caro contradicat spiritui, sed in eadem voluntate consentiat cum eo. Vel, *sicut in cælo*, id est in sanctis viris; ita *in terra*, id est in peccatoribus. Quod totum est per spiritum consilii, qui dat nobis consilium bonum, quo istam misericordiam adipisci possimus, ut simus scilicet misericordes: *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur.*

6. *Adveniat regnum tuum.* Postquam assecutus est illam misericordiam, ut voluntati Dei non resistat; postulat altius donum, ut Deum videat, scilicet clare, remotis omnibus nebulis phantasmatum; quod non erit perfecte completum, nisi in futuro. Et quamvis illa in cælo ordine non dentur, secundum ordinem tamen dignitatis postulatur; quia quamvis in terra non sint plenarie data, tamen ordine sunt a sanctis in terra recepta. Hæc postulatio est sexta, quia homo in sexta die, id est in perfectione, quæ per senarium designatur, ad imaginem Dei factus est: quæ imago postea per peccatum corrupta

est. Modo in eandem imaginem se reformari petit, id est in eundem intellectum, ut Deum aperie intelligat, quæ imago dicitur regnum Dei: videre enim summum bonum **551** est regnum cælorum. Reformatio hujus imaginis idem est quod munditia cordis: unde dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v, 7, 8), quæ aliquatenus in præsentia habetur. Hæc petitio per spiritum intelligentiæ completur.

7. *Sanctificetur nomen tuum.* Hæc septima petitio est, ultra quam nulla habetur, quæ merito sequitur post Dei visionem. Parum enim esset Deum videre, nisi delectaretur homo in illa visione. Hæc requies et delectatio præfigurata est in septima die, in qua dicitur Deus requiescere: unde etiam dicitur: *Sanctificavit diem Sabbati* (Exod. xvi, 23); quia in futura requie vere sancti erunt fideles. Hæc est illa pax de qua dicitur: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Quando enim erant similes Deo, immortales, impassibiles, incorruptibiles, nulla inquietudine moti, sed in æterna pace, in qua est Deus, viventes; tunc erunt filii Dei, et etiam participatione dii. Quod orat iste: *Sanctificetur nomen tuum* in nobis, ut tu dicaris Pater, et nos filii, et etiam dii: ac si diceret, Sanctitas nostra non erit nostra, sed tua in nobis; et ideo *sanctificetur*, id est sanctitas tua fiat et appareat in nobis, et tuum nomen sanctum appareat in filiorum dignitate. Hæc petitio completur per spiritum sapientiæ. Differunt sapientia et intelligentia, sicut inter nos possumus videre. Intelligentia enim inter nos est ipsum exercitium investigandi Scripturas: sapientia vero, ipsa delectatio cognitionis; quando jam nihil investigamus, sed jam quasi omnia scimus, et in cognitis delectamur. Ita persimile est in cælo intelligere, ipsum videre, non quod in cælo sit labor aliquis (45). Sapientia vero est in cognitis delectari. Ita ascendit ille qui est in terra ad cælum, et hoc ordine complentur petitiones istæ septem: modo videamus eas secundum hoc quod descendendo sunt ordinatæ.

8. Quia ille qui petit, noverat Deum Patrem in cælis regnantem, petitionem illam præmisit, quæ Patri illi vicinior est, de pace illa qua homines filii Dei efficiuntur: quasi diceret: *Pater noster qui es in cælis*, da ut nomen tuum sanctificetur in nobis, id est, ut in cælo tecum maneamus, et filii tui efficiamur. Quam delectationem non possumus habere, nisi reformes in nobis imaginem quæ corrupta est. *Adveniat regnum tuum.* Quæ imago et munditia cordis quia restitui non potest, donec voluntati tuæ consentiamus, *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra.* Et quia voluntati Dei obedire non possumus per omnia, nisi pane corroboremur: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Et quia corpore Christi indigni sumus, quaandiu peccatis foedamur; ideo (45) Aliquid deesse videtur.

dimitte nobis debita nostra, etc. Ut autem peccata nostra intelligamus et deplorare valeamus, orandum est nobis, ne tentationes inimici nos sibi subdant; et ideo dicendum est: *Et ne nos inducas in tentationem.* Quibus tentationibus resistere non possumus, nisi terrena abdicemus; ideo petendum est: *Sed libera nos a malo.* Si autem dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis peccata vestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis deli-

cta vestra. Quia autem quamdam conditionem posuerat quæ gravis erat, scilicet *dimitte nobis debita nostra, sicut et nos* (Matth. vi, 9-15), etc., ut ad cam nos invitet, eam commendat quasi medicinam nostrorum peccatorum, dicens, ut si condonare aliis volumus sua peccata quæ nobis fecerunt, et Deus nostra condonabit: sin autem, nec ipse nostra. Nota quod dicit, *hominibus*, et non dicit, Vos homines; quia illi quibus est condonandum sunt peccatores.

SERMONES VARII

IN QUÆDAM FESTA ET DOMINICAS ANNI.

555 AELREDI

ABBATIS RIEVALLENSIS IN ANGLIA, ORDINIS CISTERCIENSIS,

SERMO IN ADVENTU DOMINI,

De undecim oneribus Isaïæ.

1. Tempus est, fratres charissimi, ut misericordiam et iudicium cantemus Domino. Adventus quippe Domini est, illius qui venit et qui venturus est omnipotens (Apoc. i, 8). Sed quomodo venturus est, vel venit? Nempe vox ejus est: *Cælum et terram ego impleo* (Jerem. xxiii, 24). Quomodo ergo ad cælum venit, vel ad terram, quæ cælum et terram implet? Audi Evangelium: *In mundo erat, et mundus per ipsum factus est; et mundus eum non cognovit* (Joan. i, 10). Ergo et præsens erat, et absens. Præsens, quia in mundo erat: absens, quia mundus eum non cognovit. *Non est longe ab unoquoque nostrum*, ait Paulus; *in ipso enim vivimus, movemur et sumus* (Act. xvii, 27, 28): et tamen *longe a peccatoribus salus* (Psal. cxviii, 155). Prope itaque per essentiam, longe per gratiam. Quomodo non longe, qui non agnoscebatur, nec credebatur; nec timebatur, nec amabatur? Longe a peccatoribus: quos nec revocabat errantes, nec erigebat jacentes, nec redimebat captivos, nec mortuos suscitabat. Longe, inquam, quando nec justis cælestem mercedem, nec impiis manifesto iudicio æternam inferebat damnationem. Venit proinde ut agnosceretur, qui non agnoscebatur; crederetur, qui non credebatur; timeretur, qui non timebatur; amaretur, qui non amabatur. Sic qui præsens erat essentialiter, venit misericorditer, ut agnosceretur humanitas ejus, crederetur divinitas ejus, timeretur potestas ejus, amaretur benignitas ejus. Apparuit autem humanitas ejus in nostræ in-

firmi-
firmitatis susceptione; divinitas, in miraculorum exhibitione; in dæmoniorum oppressione, potestas; in peccatorum susceptione, benignitas. Humanitatis namque fuit, quod esuriit; divinitatis, quod de quinque panibus quinque millia hominum satavit. Humanitatis fuit, quod in mari dormivit; divinitatis, quod mari et fluctibus imperavit. Humanitatis fuit, quod mortem sustinuit; divinitatis, quod mortuos suscitavit. Item potestatis fuit, quod Pharisæos de templo ejecit; benignitatis, quod in convivium publicanos et peccatores suscepit. Potestatis fuit, quod dæmones terruit; benignitatis, quod adulteram absolvit. Postremo potestatis fuit, quod volentes eum capere, prostravit; benignitatis, quod abscissam sui persecutoris auriculam loco simul et sanitati restituit. Et hæc omnia cum ad primum adventum pertineant, misericordiæ dicimus ascribenda.

2. Considerate ergo quid sit Deus, et videte quid sit quod deposuerit tantam majestatem, quod exinanire rit tantam potestatem, quod infirmaverit tantam virtutem, quod tantam altitudinem humiliaverit, quod tantam sapientiam infatuaverit. Nunquid hominis justitia? Absit! omnes enim declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum (Psal. xiii, 3). Quid ergo? Num aliqua ejus egestas? Minime: ejus enim est orbis terræ et plenitudo ejus (Psal. xxiii, 1). An forte nostri in aliquo eguit? Nequaquam: Deus quippe meus est; bonorum meorum non eget (Psal. xv, 2). Quid ergo?

Vere, Domine, non mea iustitia, sed tua misericordia; non tua egestas, sed mea necessitas. Dixisti enim: *Misericordia edificabitur in caelis* (Psal. LXXXVIII, 3). Ita plane: quia miseria abundabat in terris, ideo in primo adventu tuo misericordiam cantabo tibi, Domine (Psal. c, 1). Misericordiae namque fuit, quod infirmitates nostras factus homo in se suscepit: misericordiae, quod fidem divinitatis suae miraculis confirmavit. Misericordiae nihilominus, quod daemone nobis calliditates detexit, et evacuavit virtutem; misericordiae, quod meretricis attactum non respuit, sed approbavit devotionem. **556** Itaque, quod se exhibuit in humanitate humilem, in miraculis potentem, in daemone oppressionem fortem, in peccatorum susceptione mitem; totum hoc ex misericordiae fonte processit, totum ex pietatis visceribus emanavit. Et ideo in hoc primo adventu tuo misericordiam cantabo tibi, Domine. Et merito, quia misericordia tua plena est terra (Psal. cxviii, 64).

3. Ecce oleum, ad cuius praesentiam jugum nostrae captivitatis computruit, sicut ait Isaias sanctus: *In illa die auferetur onus ejus de humero tuo, et jugum de collo tuo, et computrescet jugum a facie olei. Quae ista dies? quod onus istud? quod jugum? Audi quod idem propheta praemittit: Suscitabit super eum Dominus, scilicet regem Assyriorum, flagellum juxta plagam Madian in petra Oreb: et virgam ejus super mare, et levabit eam in via Aegypti* (Isai. x, 26, 27). Flagellato itaque et percusso diabolo, qui est rex super omnes filios superbiae (Job. xli, 25), levavit Dominus virgam suam super mare, et levavit eam in via Aegypti. Mare, saeculum; virga, crux: via Aegypti, via illa lata et spatiosa, quae ducit ad mortem. Gratias tibi, Domine Jesu, qui exaltasti virgam tuam super mare, prosternens cruci tuae superbiam saeculi, et subjiciens ei principatus et potestates. Vere, Domine, crux tua premit fluctus saeculi, sedat tempestates, persecutionum et tentationum procellas mitigat. Levasti etiam eam in via Aegypti; ut obstructa via illa lata quae ducit ad mortem, illam arctam et angustam ostenderes quae ducit ad vitam. An nescitis? an non sentitis? an non experimini? Fervet in carne aestus concupiscentiae, aliquando in mente ira desaevit, indignationis et amaritudinis verba prorumpunt, et ad instar maris quod vehementer agitat ventus, omnia interiora hominis conturbantur; sed levante super hoc mare crucem suam Jesu, sedantur omnia, omnia conquiescunt.

4. Praeterea, fratres charissimi, quis vos in hanc viam et angustam semitam salutis induxit, nisi dominicae crucis et passionis exemplum, quam levavit Dominus in viam Aegypti? Merito hac die, id est, tempore gratiae, tempore misericordiae, tempore quo crux levatur, quo Christo subditur mundus, quo princeps mundi hujus ejicitur foras: hac, inquam, die, hoc tempore auferetur onus de humero tuo. Quod onus? Legimus in Scripturis multa onerum genera. Nam sanctus Isaias undecim nobis onera

prophético sermone describit. 1, *Onus Babylonis*; 2, *onus Philistim*; 3, *onus Moab*; 4, *onus Damasci*; 5, *onus deserti maris*; 6, *onus Aegypti*; 7, *onus Duma*; 8, *onus in Arabia*; 9, *onus vallis visionis*; 10, *onus Tyri*; 11, *onus jumentorum austri* (Isa. xiii-xxiii, xxx). Et quid est onus, nisi pondus quoddam deprimens animam et ad terram inclinans; faciens eam ad inferiora respicere, et negligere superiora? Tale nobis onus aliquando ex mundi provenit delectatione, et hoc *onus Babylonis*; aliquando ex immundorum spirituum immissione, et hoc *onus Philistim*; aliquando ex naturali quadam et inevitabili necessitate, et hoc *onus Moab*; aliquando ex tenebris ignorantiae, et hoc *onus Aegypti*; aliquando ex innata nobis infirmitate, et hoc *onus Damasci*; aliquando ex malorum persecutione, et hoc *onus deserti maris*; aliquando ex occulta animi vexatione, et hoc *onus Duma*; aliquando ex timore mortis, et hoc *onus in Arabia*; aliquando ex vanitate, quando proficimus, et hoc *onus vallis visionis*; aliquando ex angustia pro his quae toleramus, et hoc *onus Tyri*; aliquando ex charitate, quando aliis prodesse desideramus, et hoc *onus jumentorum austri*.

5. Primum itaque *onus Babylonis* est, quod necesse est ut auferatur ab humeris nostris. Babylon significat mundum, cuius amor cupiditas est: onus itaque grave multos premens, et ad inferiora incurvans. Tripliciter autem miseris onerat; labore, timore, dolore. Cum labore **557** pervenit homo ad hoc quod cupit; cum timore possidet, cum dolore amittit. Eia, fratres, quis regum non cum labore acquirit quod cupit? quis regum ita securus, ut nullum timeat? quis non cum dolore aliquid amittit? Sed retorqueamus ad nos parabolam istam. Nullusne nostrum sub hujus oneris pondere suspirat? Nullaene in nobis mundanae delectationes resederunt? Quid, quod qui sua relinquerunt, aliena quaerere non formidant? pro quibus laboribus fatigantur, cruciantur doloribus, timoribus conteruntur. Nunquid vel ille ab hoc onere liber est, qui cum nihil vel parum in monasterium attulerit, tamen ut aliis det quidquid potest, de monasterio auferre non desinit: qui importune petit; qui irascitur, si non accipit; dolet, si corripitur; saevit, si proclamatur? Quid illi, qui tanto parentum stringuntur affectu, ut religionis dispendium, maximosque labores pro eis subire non dubitent, et ob hoc etiam dies vacuos et noctes ducunt insomnes? Quid de illis dicam, qui honores ambiunt? quid oneris non sustinent? Nunc adulantur, nunc detrahunt, nunc pro aliorum promotione insaniant, nunc frustrati spe sua, in ipsos etiam patres suos maledictis insurgunt. Itaque, fratres, omnes hi conformantur huic saeculo. Unde et nomine Babylonis censentur, illo poenarum onere, quod Propheta super Babylonem describit, miserabiliter opprimendi.

6. Sequitur *onus Philistim*, qui interpretantur *cadentes potione*, illosque significant qui superbia inebriati ceciderunt de habitatione caelestis. Isti mi-

seros onerant, nunc tentatione, nunc afflictione. Hi Aegyptios onerabant plagis multis et magnis, sicut habes in psalmo: *Misit in eos iram indignationis suae, indignationem, et iram et tribulationem, immissiones per angelos malos* (Psal. lxxvii, 49). Hi cor Judae oneraverunt avaritia, et cor Pharisaeorum invidia, et Pilati stultitia. Hi cor fidelium multis tentationibus onerant; insultantes animam consentienti, et dicentes: *Incurvare ut transeamus* (Isa. li, 23).

7. Additur *onus Moab*, qui interpretatur *de patre*. Naturalem illam exprimit necessitatem, quam pater generatione transfundit in filium; sicut est inevitabilis manducandi, bibendi dormiendique necessitas, et caetera quae ad necessariam pertinent corporis curam. Quale hoc onus, fratres charissimi, quo cogimur post solis splendorem, ad carnis hujus curam, quasi ad fetidum cadaver redire, et post spirituales cibos mentis, procurare onera ventris? Quale hoc onus, quod quotidianum a nobis miserae servitutis tributum exigit; et quem hodie implevimus, evacuatum crastino ventrem reimplere compellit? Quid dicam? Quantarum sollicitudinum ac curarum onus miseris mortalibus necessitas ista imponit, adeo ut quorundam hominum deus venter sit (Philipp. iii, 19), pro cuius non dicam delectatione, sed onere ipsam justitiam et divinam doctrinam venalem habent? *Hujusmodi*, ut ait Apostolus, *Domino Jesu Christo non serviunt, sed suo ventri* (Rom. xvi, 18). Quid praeterea oneris in ipsa ciborum distinctione sustententes, hos desiderantes, illos rejicientes, cum alii ventrem torqueant, alii caput gravent, alii pectus oppilent, alii tot corruptis humoribus premant? Verum de illis quid dicam, quos ista necessitas nunc murmurare, nunc detrahere, nunc insuper litigare compellit? Contristantur, si cibus vilior sit, si potus minus sapidus apponatur, si praeparatur tardius, si negligentius accuretur. Fratres qui hujusmodi sunt, secundum carnalem generationem viventes, Moab dici possunt, pondere poenae, quod in onere Moab propheta commemorat, infeliciter onerandi.

8. Jam de *onere Damasci* prophetia subjungitur. Damascus interpretatur *fundens sanguinem*, illam nobis innatam exprimens corruptionem, quae quodammodo nolentes et inventos trahit ad peccatum. Ipsa est lex in membris nostris repugnans legi mentis nostrae, et captivos nos duceus in legem peccati, quae est in membris nostris. Omnis sensus vitalis in corpore ex sanguine est; vitalis autem sensus in anima ex ratione est. Et scitis quam naturalis motus peccati nonnunquam in quadam delectationis voragine pene ipsam vim rationis absorbeat; et totam, ut ita dicam, reddat exsanguem. Sed **558** quidam sentiunt, sed non consentiunt; impugnantur, sed non expugnantur; onerantur, sed non prosternuntur. Hi onus quidem sustinent a Damasco, sed Damascus non sunt. At ille qui consentit et praebet membra sua arma iniquitatis peccato, pro-

fecto Damascus est, proprium sanguinem fundens, et suis se manibus interficiens. Hic procul dubio pondere poenae, quod in onere Damasci describitur, se noverit opprimendum.

9. Additur *onus Aegypti*. Aegyptus interpretatur *tenebrae*. Sunt autem tenebrae ignorantiae, sunt et iniquitatis. Eia, fratres, non est leve hoc onus, quod de ignorantiae nostrae caecitate portamus, nescientes in multis quid expediat; quid laudemus, quid improbemus, ita ut saepe dicamus malum bonum, et bonum malum (Isa. v, 20). Sed et quid oremus sicut oportet nescimus (Rom. viii, 26), et in luce Scripturarum quasi in nocte palpando incedimus. Qui ergo hujusmodi sunt, ab Aegypto onerantur; sed cum Aegypto non onerantur, cum illis scilicet qui Aegyptus sunt et tenebrae, filii tenebrarum. De quibus Dominus in Evangelio: *Omnis qui male agit, odit lucem* (Joan. iii, 20); et Apostolus: *Qui dormiunt, inquit, nocte dormiunt; et qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt* (I Thess. v, 7). Hi nimirum eo pondere poenae premuntur, quo Aegyptum propheta docet esse puniendam.

10. Subjungitur *onus deserti maris*. Mare desertum est multitudo reproborum, qui, derelicti a Deo et a sanctorum numero separati, pondere persecutionum sanctam premunt Ecclesiam, ipsi poenarum pondere, quae in hoc onere a propheta notantur, postmodum puniendi. Praeterea mare sunt illi, qui diversis passionum ac vitiorum tumultibus quatuntur. Qui semper in motu sunt, semperque vagi, nunquam stabiles, nunquam in eodem statu permanentes: nunc superbia intumescunt, nunc ira fervereunt; nunc tristes, nunc leves, nunc pressi silentio, nunc risu dissoluti, transgrediuntur praecipua seniorum, et fratrum pacem turbant. Quandiu tamen timent, quandiu dolent, quandiu admittunt correptionem nec fugiunt satisfactionem; desertum mare non sunt. At si venientes in profundum malorum contempserint, si correpti reclamaverint, nihil honestum, nihil quietum, nihil insuper ordinatum responderint; sed tumidi, sed inflati etiam in ipsum a quo corripuntur, verbis indignationis insurrexerint, ita ut necesse sit relinquere eos sibi; desertum mare non dubites eos nominare. Vae illis qui a Deo derelicti et hominibus, dimittuntur secundum desideria cordis eorum, ut eant in adinventionibus suis! (Psal. lxxx, 13.) Quibus etiam Dominus per prophetam dicit: *Auferam zelum meum a vobis, et ultra non irascar* (Ezech. xvi, 42). Scitis, fratres charissimi, quam grave onus in humeros sanctorum imponant qui tales sunt. Sub hoc onere Propheta gemebat qui dicebat: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores* (Psal. cxxviii, 3). Vere supra dorsum nostrum fabricant, qui hujusmodi sunt, quotidianis nos suis exorbitationibus onerantes; qui addunt peccata peccatis, contemptum jungunt contemptui, contumeliosi, elati, detractores. Deo odibiles, senioribus non obedientes, sociis non contemptantes. Tales arenas pondus, quod in